

DYSLEXIEPROTOCOL

Bonaventuracollege Mariënpoelstraat

Onderstaande afspraken zijn van toepassing gedurende de onderbouwperiode, de leerjaren 1, 2 en 3 van havo en vwo.

Leerlingen die een officiële dyslexieverklaring hebben overlegd, bieden we het volgende aan:

1. Alle toetsen worden aangeboden in Arial 12, regelafstand 14.
2. De leerling krijgt meer tijd om het werk te maken. De docenten zijn daarvan op de hoogte. Een leerling krijgt per toets van één lesuur van 50 min. tien minuten extra tijd. Bij een SO geldt deze verlenging van tijd naar rato (bij een SO van ca. 20 min. heeft de leerling vier minuten extra tijd).
Deze verlenging van tijd kan geregeld worden door:
 - a. De toetsduur voor de gehele klas op 40 min. te stellen, zodat de dyslectische leerling 10 min. langer door kan werken. Dit dient van tevoren duidelijk gecommuniceerd te worden, zodat de dyslectische leerling hier rekening mee kan houden.
 - b. Het aantal opgaven te beperken. Deze beperking dient op de toets aangegeven te zijn.
 - c. Een leerlingen 10 min. langer door te laten werken (wanneer mogelijk, bijvoorbeeld bij een lesuur voor een pauze).
3. Er is sprake van een aangepaste correctie in de onderbouw bij de talen. Bij andere vakken worden spelfouten niet meegeteld. Voor talen geldt dat er rekening met fouten door dyslecten wordt gehouden, d.w.z. dat fouten minder streng worden gerekend. Dit geldt niet bij spellingstoetsen Nederlands.
4. Indien het gebruik van een laptop noodzakelijk wordt geacht door deskundigen en na overleg met de zorgcoördinator en betrokken docenten, mag de leerling deze gebruiken tijdens de les. Toetsen in de proefwerkweek/toetsweek worden gemaakt op een schoollaptop (zie voor voorwaarden het zorgcontract dat met de leerling wordt afgesloten). Ouders doen hiervoor uiterlijk twee weken van tevoren een schriftelijke aanvraag bij de zorgcoördinator en teamleider.
5. Indien vermeld in het testrapport of na overleg met de zorgcoördinator kan een leerling, tegen betaling, gebruik maken van het programma Kurzweil.
6. Tijdens proefwerkweken mogen leerlingen die in het bezit zijn van een Kurzweillicentie, gebruik maken van Kurzweil om hun toets op een laptop van school te laten voorlezen. Dit geldt niet voor werkstukken en boekverslagen, waarbij het niet in de eerste plaats gaat om spellingsvaardigheid, hierbij tellen spelfouten, die niet met behulp van een computer gesignaleerd worden, voor maximaal 20% van het cijfer mee.
7. In proefwerkweken zitten de leerlingen van klas 1 en 2 op een aangewezen plek (zo ver mogelijk verwijderd van de deur om rust te garanderen) in het lokaal bij de eigen klas. Er wordt rekening gehouden met de extra tijd doordat zij langer mogen doorwerken of eerder beginnen. In klas 3 zitten leerlingen met verlengde toetstijd in proefwerkweken in een ander lokaal dan de rest van de klas. Surveillanten worden schriftelijk geïnformeerd.

In de bovenbouw gelden uitsluitend de landelijke eindexamenregels ten aanzien van dyslexie.

Leerlingen die een officiële dyslexieverklaring hebben overlegd, bieden we het volgende aan:

8. Alle toetsen worden aangeboden in Arial 12, regelafstand 14.
9. Een leerling heeft recht op verlengde tijd; per lesuur van 50 min. krijgt een leerling tien minuten extra tijd. Voor kortere of langere toetsen geldt deze regel naar rato.
10. Er is geen sprake van een aangepaste correctie bij de talen. Bij andere vakken worden spelfouten niet meegeteld.
11. Een leerling kan eventueel gebruik maken van technische hulpmiddelen mits dit vermeld is in de officiële dyslexieverklaring: een laptop met daarop geïnstalleerd lees-spraak-programma's zoals Kurzweil en het gebruik van de spellingcontrole bij het vak Nederlands. Met uitsluiting van spellingstoetsen waarvan de regels te leren zijn. Voorwaarde is wel dat een leerling gedurende langere tijd (d.w.z. voor ten minste een schooljaar) dit programma zelf thuis in gebruik heeft.
12. Tijdens toetsweken in de bovenbouw zitten dyslectische leerlingen in een apart lokaal van de leerlingen zonder tijdverlenging.
13. Bij schoolexamens MVT kan een dyslectische leerling een aangepaste luistertoets doen (met verlenging van pauzes tussen de vragen).
14. De leerling krijgt een tijdsverlenging van maximaal 30 minuten van de zittingen van het Centraal Schriftelijk Examen.
15. Bij eindexamens mag gebruik gemaakt worden van de op dat moment toegestane digitale hulpmiddelen. Voorwaarden zijn dat dit vermeld is in de officiële dyslexieverklaring en dat de leerling gedurende langere tijd (d.w.z. voor ten minste een schooljaar) ervaring heeft met het gebruik van dit hulpmiddel. Indien er verschillende hulpmiddelen zijn die hetzelfde doel dienen, beslist de schoolleiding welk hulpmiddel er gebruikt wordt.

Voor meer informatie over dyslexie en de regelgeving verwijzen we naar:

www.masterplandyslexie.nl

www.lexima.nl

www.kurzweil.nl

Namens de schoolleiding,

Angela van Steen & Marjet Krijger
Dyslexiecoördinator Zorgcoördinator

Juni 2015

1. Wat is dyslexie?

Het woord 'dyslexie' betekent, letterlijk vertaald uit het Grieks, 'niet goed kunnen lezen'. Leerlingen met de diagnose dyslexie hebben bijvoorbeeld moeite met de koppeling van tekens aan klanken. Hierdoor verloopt het lezen traag en/of moeizaam. Dyslecten hebben naast leesproblemen ook vaak spellingsproblemen. De Stichting Dyslexie Nederland stelde in 2004 de volgende definitie op:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen/spellen op woordniveau.

Dyslectische leerlingen in het voortgezet onderwijs hebben problemen met:

- lezen en/of spellen op woordniveau in het Nederlands en in de moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingafspraken);
- het snel en accuraat lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- het snel en accuraat spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken.

Hoewel bij ernstige vormen van dyslexie de stoornis vrijwel altijd eerder is onderkend, zijn er in het voortgezet onderwijs leerlingen bij wie dyslexie zich pas manifesteert als ze veel talen en teksten moeten verwerken. Zij bereiken dan pas de grenzen van hun mogelijkheden tot compenseren. Voor een stoornis in overwegend de spelling wordt geen aparte term gebruikt. Wel wordt, indien nodig, een nadere specificatie gegeven. Dat geldt bijvoorbeeld voor die dyslectische leerlingen, die gaandeweg een redelijke vaardigheid in het functioneel technisch lezen hebben verworven, maar ernstige spellingproblemen blijven houden. Spellen stelt hoge eisen aan accuratesse en vraagt een exacte weergave van vaak arbitraire afspraken binnen het spellingsysteem (orthografie). In het voortgezet onderwijs wordt deze leerling geconfronteerd met spellingsystemen van verschillende talen, waardoor de complexiteit toeneemt.

Dyslectische leerlingen hebben meer tijd nodig dan normaal om nieuwe informatie op te nemen. Dat geldt niet alleen voor een taal, maar ook voor het aanleren van nieuwe handelingen en begrippen bij alle vakken. Het probleem is steeds het tekort aan tijd bij het lezen en leren van teksten, ontvangen van instructies, overschrijven van aantekeningen, enzovoort. Zij leren moeilijk uit het hoofd en informatie zonder samenhang wordt vaak verward. Die traagheid maakt de indruk dat leerlingen niet in staat zijn de informatie te verwerken, maar dyslectische leerlingen hebben echter een normale tot goede intelligentie en hebben vaak in potentie veel mogelijkheden. Door de beperkingen in hun ontplooiing kunnen dyslectische leerlingen faalangstig zijn en gedemotiveerd lijken.

2. Dyslexieverklaring

Om als dyslectisch te worden aangemerkt, dient een leerling te beschikken over een officiële dyslexieverklaring. Deze wordt in de regel pas afgegeven als de hardnekkigheid aangetoond zijn, in de praktijk betekent dit dat een leerling gedurende langere tijd bijles lezen of spelling moet hebben gehad. Een verklaring moet afgegeven worden door een daartoe bevoegde orthopedagoog of een psycholoog met GZ-registratie en dient te voldoen aan de richtlijnen en criteria van de Stichting Dyslexie Nederland (SDN) en dient minimaal te bevatten:

- Een onderkende diagnose, waarin het feitelijke leerprobleem wordt aangegeven;
- Een verklarende diagnose, waarin de factoren worden aangegeven die het probleem kunnen oproepen of in stand houden;
- Een handelingsgerichte diagnose, waarin maatregelen en faciliteiten worden aangegeven om met het dyslectische probleem om te gaan.

3. Faciliteiten en regels

Vrijstellingen

Onderbouw havo/vwo

In de eerste drie leerjaren van havo en vwo zijn zowel Frans als Duits verplicht. Er kan geen ontheffing worden verleend aan dyslectische leerlingen. Wel kan de school in bijzondere gevallen (in de onderbouw) waar aangetoond is dat andere vakken lijden onder de dyslexie en na overleg met de zorgcoördinator en teamleider beslissen een andere invulling te geven aan het onderwijs in de tweede moderne vreemde taal, omdat er voor Frans en Duits geen kerndoelen zijn voor moderne vreemde talen. De school moet hierbij rekening houden met de doorstroommogelijkheden van de leerling.

Bovenbouw havo

Per 1 augustus 2007 is een tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het havo in drie van de vier profielen niet verplicht. Havoleerlingen kunnen de tweede moderne vreemde taal vermijden door een ander profiel te kiezen dan cultuur en maatschappij.

Bovenbouw vwo

In de bovenbouw van het vwo bestaat nog wel de verplichting om of Frans of Duits te volgen in het gemeenschappelijk deel. Dyslecten mogen echter de verplichte tweede moderne vreemde taal vervangen door een ander vak.

Voor leerlingen op het gymnasium is geen ontheffingsmogelijkheid geregeld, omdat daar de klassieke taal in plaats van de tweede moderne vreemde taal komt.

In het examenreglement van de school staat deze regel als volgt omschreven in artikel 11, lid 2:

'In afwijking van het eerste lid is de kandidaat die het eindexamen aflegt aan een school voor v. w. o., bij het eindexamen vrijgesteld van de vakken waarvoor vrijstelling of ontheffing is verleend van het volgen van onderwijs op grond van artikel 26e, eerste tot en met vierde lid, van het Inrichtingsbesluit W. V. O. Bij een ontheffing op grond van artikel 26e, vierde lid*, van het Inrichtingsbesluit W. V. O. wordt de taal vervangen door een ander vak als bedoeld in het vijfde lid** van dat artikel.'

*Artikel 26e, lid 4:

- a. de leerling heeft een stoornis die specifiek betrekking heeft op taal of een zintuiglijke stoornis die effect heeft op taal;
- b. de leerling heeft een andere moedertaal dan de Nederlandse taal of de Friese taal;
- c. de leerling volgt onderwijs in het profiel natuur en techniek of het profiel natuur en gezondheid en het onderwijs in de taal verhindert naar verwachting een succesvolle afronding van de opleiding.

**Artikel 26e, lid 5:

Bij toepassing van het vierde lid, wordt de (Franse of Duitse) taal vervangen door een van de examenvakken, genoemd in artikel 26b, met een normatieve studielast van tenminste 440 uren, ter keuze van de leerling, voor zover het bevoegd gezag deze als zodanig aanbiedt.

Wanneer de onderwijsinspecteur daarom vraagt, moet een school kunnen verantwoorden waarom zij een leerling op grond van artikel 26e lid 5 van het inrichtingsbesluit WVO een aangepast lesprogramma verleent en hoe dit aangepaste lesprogramma wordt ingevuld.

4. Hulp vanuit school

Brugklas

Signalering

In periode 1 van het schooljaar vindt in alle brugklassen de dyslexiescreening plaats. Deze screening wordt uitgevoerd volgens de aanbevelingen van het landelijke Protocol Dyslexie VO (2004). Het omvat de volgende onderdelen:

- Het zinnendictee “Het wonderlijke weer” (10 zinnen);
- Een stilleestoets “Hoe gevaarlijk is een tekenbeet?”;
- Een handgeschreven samenvatting van bovengenoemde stilleestoets.

Dyslexieonderzoek

Uit de screening komt een aantal leerlingen naar voren, bij wie er sprake zou kunnen zijn van dyslexie. Voor deze leerlingen een tweede keer getest worden, wordt eerst gekeken naar de gegevens uit het leerlingdossier (heeft een leerling reeds extra steun gehad, wat zijn de scores op het gebied van lezen en schrijven). Eventueel wordt er een (telefoon)gesprek met (een van de) ouders of de basisschool gevoerd.

Op basis van alle verzamelde informatie wordt er een selectie gemaakt van leerlingen bij wie een vermoeden is van dyslexie. Er zijn twee mogelijkheden:

- 1) Wanneer leerlingen in het verleden voldoende RT, taal- of spellinghulp hebben gehad, en de hardnekkigheid van dyslexie daarmee bewezen is, kunnen leerlingen doorverwezen naar een officiële dyslexietest. De kosten voor deze test dienen ouders zelf te voldoen.
- 2) Wanneer leerlingen in het verleden geen RT, taal- of spellinghulp hebben gehad, worden ze ingedeeld in een spellingsklas, zodat eerst de hardnekkigheid van dyslexie bewezen kan worden. Daarna mag iemand getest worden.

Deze klas komt op school samen, buiten de reguliere lestijden. Leerlingen worden binnen deze klas getraind op spelling. De lengte van de bijlessen is afhankelijk van de groep en varieert tussen de acht en twaalf weken. Daarna volgt weer een dyslexietest en indien nodig een doorverwijzing naar een officiële dyslexietest. De kosten voor deze test dienen door ouders zelf voldaan te worden.

De dyslexietest kan afgenomen worden bij orthopedagogisch maatschap *Quadraat* (www.quadraat-leiden.nl). De kosten voor een (groepsgewijze) test liggen rond de 220 euro. De dyslexietest heeft een geldigheid van twee jaar. De dyslexieverklaring blijft onbeperkt geldig.

Wanneer de testen afgerond zijn, kunnen de ouders geïnformeerd worden omtrent dyslexie en/of het dyslexiebeleid.

Overige leerjaren

Wanneer er een vermoeden bestaat van dyslexie gedurende de schoolcarrière, wordt een leerling voor structurele begeleiding en een eventuele test doorverwezen naar een externe instantie. Wanneer de leerling niet heeft deelgenomen aan de dyslexiescreening brugklas, kan hij/zij bij de zorgcoördinator eerst nog de eerder genoemde testen doen om te kijken of het vermoeden gegrond is.